

V. C. N.

SECTIE GRIEKS

LEERPLAN

GRIEKS

Leerplan Grieks

Voorwoord

Het leerplan Grieks, dat het bestuur van de VCN hierbij presenteert, formuleert de essentiële bestanddelen van het curriculum Grieks in het VWO. Het leerplan is opgesteld door de sectie Grieks van de VCN.

Behalve een omschrijving van doelen en inhoud van het onderwijs in het Grieks wordt ook een fasering in het aanbieden van de lesstof gegeven. Er is - misschien meer dan ooit - duidelijkheid nodig over het "wat", "wanneer" en "waarom" en over de manier waarop daaraan vorm kan worden gegeven. De VCN wil met dit leerplan een bijdrage leveren om op deze vragen een antwoord te geven.

Bij het opstellen van het leerplan is de sectie ervan uitgegaan, dat onderwijs in het Grieks pas *dán* adequaat is, als de leerling niet alleen met de taal kennis maakt, maar ook in contact komt met die factoren die wezenlijk zijn geweest voor leven en denken van de Grieken in de Oudheid: kunst, godsdienst, mythologie, en geschiedenis; en uiteraard ook inrichting van de maatschappij en het privé-leven.

Een zeer sterk argument ten faveure van het Grieks in het VWO is en blijft de fundamentele waarde van de Griekse cultuur, die ook moderne ogen en oren zal blijven boeien en prikkelen; daarom zal de aanbeveling nauwelijks nodig zijn zoveel mogelijk facetten van deze cultuur aan de orde te stellen - vanzelfsprekend rekening houdend met leeftijd en kennisniveau van de leerlingen. Dit leerplan gaat dus niet uit van de opvatting als zou het onderwijs in het Grieks primair de bedoeling hebben de leerlingen met de taal te confronteren, waarbij het overige als ornament dient, of als illustratie van de teksten. Alle leerlingen, ook zij die na één of een paar jaar afhaken, moeten integendeel zo veel mogelijk een samenhangend beeld hebben gekregen van deze cultuur. De geschiktheid van een leerling om Grieks in de bovenbouw te volgen mag niet alleen beoordeeld worden op zijn geschiktheid met de Griekse taal om te gaan.

Uiteraard is inzicht in die taal, die tenslotte niet de minst belangrijke neerslag van de Griekse cultuur is, een noodzakelijke voorwaarde voor het contact dat de leerling met de leefwereld van de Grieken kan

opbouwen. Daarom blijft ook vanaf het begin een grondige kennis van een wat beperkte, maar wezenlijke hoeveelheid woorden en grammatikale verschijnselen en begrippen noodzakelijk.

Alleen op een degelijk taalfundament kan de vertrouwdheid met inhoud en stijl van authentieke teksten ontstaan, en zodoende ook met de wereld waarin de teksten werden geschreven.

De sectie Grieks onderschrijft de volgende uitspraak:

"Het onderwijs in de onderbouw moet voldoende kennis en vaardigheid aanbrengen om de leerlingen in de gelegenheid te stellen het onderwijs in de bovenbouw met succes te volgen. In het tweede en derde leerjaar moet een goede basis gelegd worden op het gebied van morfologie, syntaxis en woordenschat. Ook zullen de leerlingen al enigszins moeten leren eenvoudige teksten te doorzien, te vertalen en vragen daarover te beantwoorden".

(WEKT, 4e Interimrapport)

Bij het schrijven van het leerplan is uitgegaan van de exameneisen zoals die sinds 1989 gelden. Dientengevolge is de minimum-taallijst van de CEVO het uitgangspunt geweest bij het bepalen van de stof-omvang.

Het leerplan is, zowel wat de vormleer en de syntaxis betreft, als waar het gaat om de cultuurhistorie, gesplitst in drie fases:

Fase 1: opbouw

Fase 2: overgang

Fase 3: lectuur

Er is afgezien van een nadere specificering in leerjaren, gezien de verschillen in leerjaren tussen scholen onderling. Het is waarschijnlijk, dat de derde fase, de "lectuurfase", in de loop van de 4e klas een aanvang neemt; dat is met het oog op de boven genoemde intrinsieke doelstelling en met het oog op het examen wenselijk, maar ook haalbaar. De VCN beschouwt 21 lessen voor het hele curriculum overigens als het minimum. Er worden, om zoveel mogelijk aan te sluiten bij de huidige lespraktijk, in het leerplan geen nieuwe termen geïntroduceerd. Bij eigennamen baseert het leerplan zich op de door de CEVO-Grieks bepaalde spelling.

De kwantiteit van de in het leerplan genoemde cultuurhistorische onderwerpen is beperkt gehouden en wordt sectie uitdrukkelijk gezien als een ondergrens. Wie de uitgangspunten van het leerplan onderschrijft, zal zeker streven naar méér.

De syntactische en morfologische bestanddelen moeten daarentegen als bovengrens worden geïnterpreteerd: een uitgebreider aanbod op "talig" gebied lijkt namelijk onnodig (behalve waar het gaat om bijzonderheden behorend bij een bepaalde auteur of een genre), en zal andere vakcomponenten in het gedrang brengen.

Er is vooralsnog geen antwoord te geven op de vraag, hoeveel woorden een leerling moet beheersen aan het begin van de "lectuurfase". De verschillende leerboeken die op het moment gebruikt worden, lopen op dit punt nogal uiteen. De sectie blijft zoeken naar een oplossing.

De sectie hoopt, dat de collega's het leerplan als richtsnoer zullen nemen voor het bepalen van de inhoud van hun onderwijs; en dat zij in het leerplan ondersteuning vinden bij het bepalen van de omvang, de inhoud en de fasering van de leerstof.

Materiaalmakers wordt gaarne verzocht uit te gaan van de principes en de uitwerking van dit leerplan: voor leraren en leerlingen is het uitermate verwarrend, als er een te grote divergentie zou ontstaan tussen wat het leerplan formuleert en wat een leer methode of leerboek biedt.

De VCN spreekt de hoop uit, dat het Grieks de specifieke eigen plaats waar het recht op heeft, in het onderwijsbestel behoudt en verstevigt. Dit leerplan kan daartoe goede diensten bewijzen.

Utrecht, maart 1992.

Doelstellingen voor het vak Grieks, in de onderbouw

- 1 Het vertalen en begrijpen van eenvoudige Griekse teksten.
- 2 Het verkrijgen van inzicht in de structuur van het Grieks als vreemde taal.
- 3 Het verkrijgen van inzicht in etymologische achtergronden van vele internationaal gehanteerde termen en begrippen.
- 4 Het in staat zijn om eenvoudige vragen over de vorm en inhoud van een Griekse tekst te beantwoorden.
- 5 Het ontwikkelen van het besef van het bestaan van andere culturen met hun andere denkwijzen.
- 6 Het verkrijgen van belangstelling voor verschillende aspecten van de Griekse cultuur.
- 7 Het verkrijgen van het besef dat er een relatie bestaat tussen de wereld van de Griekse oudheid en deze wereld.
- 8 Het verkrijgen van meer inzicht in de eigen cultuur door middel van een confrontatie met de Griekse cultuur.
- 9 Het kunnen relativiseren van schijnbaar vanzelfsprekende elementen van de eigen cultuur.
- 10 Het opwekken van belangstelling en begrip voor de mythe als denkvorm en de wijze waarop de mythe heeft gefunctioneerd in de Griekse cultuur.
- 11 Het opwekken van belangstelling en begrip voor literatuur in het algemeen en voor de Griekse literatuur in het bijzonder via teksten in het Grieks en in vertaling.
- 12 Het aankweken van het besef dat de Griekse kunst en literatuur een belangrijke rol hebben vervuld in de ontwikkeling van de Europese kunst en literatuur.
- 13 Het leren kijken naar, interpreteren en waarderen van de Griekse beeldende kunst.

Basiskennis vormleer

Opbouwfase

1 Nomina

Alleen de singularis en pluralis, niet de dualis.

1.1 Substantiva, inclusief het lidwoord.

- 1 De verbuiging van de substantiva van de α/η -declinatie.
- 2 De verbuiging van de substantiva van de o -declinatie op $-ος$ en $-ον$.
- 3 - De verbuiging van de substantiva met medeklinker-stam, inclusief de bijzonderheden van de dativus pluralis.
 - De verbuiging van de volgende types : $\tau\acute{o}$ γένος
ἡ πόλις
ὁ βασιλεύς

1.2 Adiectiva, mannelijk, vrouwelijk en onzijdig.

- 1 De verbuiging van de volgende types : ἄγαθός (ἱερός)
πᾶς/ ἐκών
ἔνδοξος/εὐδαίμων
ἀληθής

De verbuiging van πολὺς en μέγας.

- 2 De vorming en betekenissen van de comparativus en superlativus op $-(εσ)τερος$ en $-(εσ)τατος$

1.3 Adverbia.

Vorming : positivus : $-ως$
comparativus : acc. sing. neutrum
superlativus : acc. plur. neutrum

1.4 Numeralia.

Verbuiging van de hoofdtelwoorden

1.5 Pronomina.

- 1 pronomina personalia (ἐγώ, ἡμεῖς; σύ, ὑμεῖς)
- 2 αὐτός; ὁ αὐτός
- 3 pronomina possessiva (ἐμός, σός, ἡμέτερος, ὑμέτερος)
- 4 pronomina demonstrativa (ὄδε, οὗτος, ἐκεῖνος; geen vormen met een deiktische -ι)
- 5 pronomina relativum ὅς
- 6 pronomina interrogativum (τίς, τί)
- 7 pronomina indefinita (τις, τι; οὐδεὶς, μηδεὶς)

2 Het verbum

2.1 Algemeen.

- 1 Vorm en functie van het **augment** bij historische tijden.
- 2 Het begrip **stam**.
Het verschijnsel **stamverandering**.

2.2 Praesens en imperfectum.

1 thematisch

- Vormen van act., med./pass., sing. en plur., van :
- indicativus (2e pers. sing. med./pass. op -εἰ)
 - imperativus (2e pers. sing./plur.)
 - infinitivus
 - participium

Het verschijnsel **contractie** en de contractieregels van de verba op : -α, -ε en -ο.

2 athematisch

- Vormen van act., med./pass., sing. en plur., van :
- indicativus
 - imperativus (2e pers. sing./plur.)
 - infinitivus
 - participium

Uitgezonderd zijn de zgn. "thematische vormen", zoals ἴεις, ἐδίδου enz.

3 onregelmatig

εἰμί De vormen van :

- indicativus
- imperativus (2e pers. sing./plur.)
- infinitivus
- participium

2.3 Aoristus, activum en medium.

1 sigmatisch

Vormen van act., med., sing. en plur., van :

- indicativus
- imperativus (2e pers. sing./plur.)
- infinitivus
- participium

2 thematisch

Vormen van act., med., sing. en plur., van :

- indicativus
- imperativus (2e pers. sing./plur.)
- infinitivus
- participium

De aoristi : ἔβαλον
ἔλαβον
εἶπον
εἶδον

Overgangsfase

1 Nomina

Alleen de singularis en pluralis, niet de dualis.

1.1 Substantiva.

1 De verbuiging van : νοῦς ναῦς Ζεὺς

2 De verbuiging van de volgende types : Σωκράτης
Περικλῆς
ἰχθύς

1.2 Adiectiva, mannelijk, vrouwelijk en onzijdig.

1 De verbuiging van de volgende types:

ἀπλοῦς (ἀργυροῦς) μέλας
εὔνοος ὄξύς

2 De vorming van de comparativus en superlativus op -(ι)ων
(de niet samengetrokken vormen) en -(ι)στος

De betekenis van ὡς en ὅτι + superlativus.

1.3 Adverbia.

Accusativus adverbialis.

1.5 Pronomina.

5 Het pronomem relativum ὅστις

8 De pronomina reflexiva (ἐμαυτοῦ, σ(ε)αυτοῦ, ἑαυτοῦ)

9 Het pronomem reciprocum (ἀλλήλων)

2 Het verbum**2.1 Algemeen.**

1 Vorm en functie van de **reduplicatie** bij het perfectum en plusquamperfectum.

2 Het begrip **wortel**.

3 Overzicht regelmatig gevormde stamtijden (klinker-, labiaal-, gutturaal-, dentaal-, liquidastammen)

2.2 Praesens en imperfectum.**1 thematisch**

Vormen van act., med./pass., sing. en plur., van :

- coniunctivus
- optativus (inclusief contracta)

2 athematisch

Vormen van act., med./pass., sing. en plur., van :

- coniunctivus (inclusief ἴστημι, τίθημι, ἴημι, δίδωμι)
- optativus (inclusief ἴστημι, τίθημι, ἴημι, δίδωμι)
- De zgn. "thematische vormen" van τίθημι, ἴημι, δίδωμι

3 onregelmatig

εἶμί De vormen van :

- coniunctivus
- optativus

εἶμι Alle vormen

2.3 Aoristus, activum en medium.**1 sigmatisch**

Vormen van act., med., sing. en plur., van :

- coniunctivus
- optativus

Vorming van de **pseudosigmatische aoristus**

De onregelmatig gevormde aoristi : ἀπώλεσα ἐκάλεσα
ἔδοξα

2 thematisch

Vormen van act., med, sing. en plur., van :

- coniunctivus
- optativus

De aoristi :	ἤγαγον	ἦλθον	ἐπιθόμην
	εἶλον	ἠῦρον	ἐπυθόμην
	ἀπέθανον	ἔσχον	ἔτυχον
	ἀπωλόμην	ἔλιπον	ἤνεγκον
	ἀφικόμην	ἔμαθον	ἔφυγον
	ἐγενόμην	ἔπαθον	

3 wortel-/stamaoristus

- ἔβην, ἔστην, ἔγνων : Alle vormen act., sing. en plur.
- ἔθηκα, ἦκα, ἔδωκα : Alle vormen act., med. sing. en plur.

2.4 Aoristus, passief en intransitief-reflexief.

Vormen, sing. en plur., van :

- indicativus
- coniunctivus
- optativus
- imperativus (2e pers. sing./plur.)
- infinitivus
- participium

De onregelmatige aoristi :	ἠρέθην	ἀπηλλάγην
	ἠκούσθην	διεφθάρην
	ἐβουλήθην	ἐτράπην
	ἐγνώσθην	ἐφάνην
	ἐδεήθην	
	ἠυρέθην	

2.5 Perfectum en plusquamperfectum, activum.

Kappa-perfectum, geaspireerde perfectum, wortelperfectum

Vormen, sing. en plur., van :

- indicativus
- infinitivus
- participium

οἶδα Alle vormen

De onregelmatige perfecta :	λέλοιπα	πέποιθα
	πέπονθα	

2.6 Perfectum en plusquamperfectum, medium/passivum.

Vormen, sing. en plur., van :

- indicativus
- imperativus (2e pers. sing./plur.)
- infinitivus
- participium

2.7 Futurum simplex, activum en medium.

1 sigmatisch

Vormen, sing. en plur., van :

- indicativus
- infinitivus
- participium
- optativus

De onregelmatige futura :	ἀκούσομαι	ἔξω
	βήσομαι	λήψομαι
	βουλήσομαι	εἴσομαι
	γενήσομαι	ὄψομαι
	δόξω	πείσομαι
	ἔσομαι	πεύσομαι
	εἶμι	οἴσω
	ἐλεύσομαι	φεύξομαι
	εὐρήσω	χαιρήσω

2 futurum atticum

Vormen, sing. en plur., van :

- indicativus
- infinitivus
- participium
- optativus

De onregelmatige futura :	ἀποθανούμαι	ἐρῶ
	ἀπολούμαι	πεσούμαι
	ἐλῶ	

Lectuurfase**2 Het verbum****2.3 Aoristus, activum en medium.**1 sigmatisch

De onregelmatige aoristi : έδέησε ώμοσα
 ήλασα έθρεψα

2 thematisch

De aoristi : ήσθόμην έλαθον έτραπόμην
 έσπόμην έπιον έδραμον
 ήρόμην έπεσον ύπεσχόμην
 έφαγον έτεμον
 έλαχον έτεκον

3 wortel-/stamaoristus

De aoristi : έδυν έφυν έχάρην

2.4 Aoristus, passief en intransitief-reflexief.

De onregelmatige aoristi : έβλήθην έμνήσθην συνελέγην
 εκλήθην ώφθην έμάνην
 έλήφθην ήνέχθην έτράφην
 έρρήθην

2.5 Perfectum en plusquamperfectum, activum.

De vormen van : έοικα δέδοικα
 έστηκα τέθνηκα

De onregelmatige perfecta :

 ακήκοα έλήλυθα έώρακα
 απολώλεκα ηύρηκα πέπτωκα
 απόλωλα κέκληκα πέφηνα
 βέβηκα είληφα πέφευγα
 βέβληκα είρηκα
 γέγονα μέμνηνα

2.6 Perfectum en plusquamperfectum, medium/passivum.

De onregelmatige perfecta : άφίγμαι είρημαι
 δέδοκται

2.7 Futurum simplex, activum en medium.1 sigmatisch

De onregelmatige futura : γνώσομαι ύποσχήσομαι
 δεήσει τεύξομαι
 επιλήσομαι φανήσομαι
 σχήσω

2 futurum atticum

Het onregelmatige futurum : καλώ

Basiskennis syntaxis

Opbouwfase

1 Congruentie

- 1.1 Congruentie tussen subject en praedicaat (inclusief de regel betreffende het neutrum meervoud).
- 1.2 Congruentie tussen subject en praedicaatsnomen.
- 1.3 Congruentie tussen adiectivum en substantivum.
- 1.4 Congruentie tussen een praedicatieve bepaling en het bepaalde.

2 Functies van de pronomina

- 2.1 Het gebruik van de pronomina personalia.
- 2.2 Het gebruik van αὐτός en ὁ αὐτός.
- 2.3 Het gebruik van de pronomina possessiva.
- 2.4 Het gebruik van de pronomina demonstrativa.
- 2.5 Het gebruik van het pronomen relativum ὅς.
- 2.6 Het gebruik van het pronomen interrogativum τίς en τί (in een directe vraagzin).

3 Functies van het lidwoord

- 3.1 Het ontbreken van het lidwoord bij een praedicaatsnomen.
- 3.2 Het gebruik van het lidwoord bij een attributieve bepaling.
- 3.3 Het gebruik van het lidwoord bij eigennamen.
- 3.4 Het gebruik van het lidwoord waar het Nederlands een bezittelijk voornaamwoord gebruikt.

4 Functies van de naamvallen

- 4.1 Nominativus : - subject en praedicaatsnomen.
- 4.2 Genitivus : - attributieve bepaling,
- complement bij bepaalde werkwoorden.

- 4.3 Dativus : - meewerkend voorwerp,
- complement bij bepaalde werkwoorden

- 4.4 Accusativus : - object.

- 4.5 Vocativus

5 Praeposities

- 5.1 Het gebruik van naamvallen bij praeposities.

6 Genera verbi

- 6.1 Activum
- 6.2 Medium : direct reflexief, indirect reflexief, medium tantum.
- 6.3 Passivum

7 Tempus en aspect

- 7.1 Temporele waarde van praesens, imperfectum, aoristus (indicativus).
- 7.2 Het "duratieve" aspect van de praesensstam.
Het "factische" aspect van de aoristusstam.

11 De infinitivus en infinitivus-constructies

- 11.1 A.c.i.
- 11.2 Infinitivus als subject en object.

12 Het participium en participium-constructies

- 12.1 Attributief gebruik.
- 12.2 Praedicatief gebruik, met mogelijkheid van temporele, causale, concessieve en conditionele interpretatie.

13 Vraagzinnen

- 13.1 Directe vragen : éénledig, meerledig.

14 Bijzinnen

- 14.1 Relatieve bijzin. Zie 2.5

- 14.2 Oordeelszinnen, ingeleid door ὅτι en ὡς met :
- indicativus.
- 14.3 Temporele bijzinnen met :
- indicativus.
- 14.4 Causale bijzinnen.
- 14.5 Conditionele bijzinnen
- realis.

15 Negaties.

- 15.2 Het gebruik van μή in de hoofdzin : imperativus.

Overgangsfase

1 Congruentie

- 1.4 Congruentie tussen een pronominaal subject en het praedicaatsnomen.

2 Functies van de pronomina

- 2.5 Het gebruik van het pronomens relativum ὅστις.
Eenvoudige gevallen van relativum met ingesloten antecedent.
- 2.6 Het gebruik van het pronomens interrogativum τίς en τί (indirecte vraagzin).
- 2.7 Het gebruik van de pronomina reflexiva.
- 2.8 Het gebruik van het pronomens reciprocum.

3 Functies van het lidwoord

- 3.3 Het gebruik van het lidwoord bij algemene zegswijzen.
- 3.5 Substantivering van infinitivus, voorzetselgroep, adverbium.
Substantivering van adiectivum, participium, pronomens possessivum.

- 3.6 Het gebruik van het lidwoord bij πᾶς, μέσος, ἄλλος.
- 3.7 De verbindingen ὁ μὲν .. ὁ δὲ en οἱ μὲν .. οἱ δέ.

4 Functies van de naamvallen

- 4.2 Genitivus : objectivus, subjectivus, comparationis.
- 4.3 Dativus : possessivus.
- 4.4 Accusativus : limitationis/respectus, adverbialis.

6 Genera verbi

- 6.3 Passivum : deponens passivum.

7 Tempus en aspect

- 7.1 Temporele waarde van praesens historicum, perfectum, plusquamperfectum en futurum (indicativus).
- 7.2 Het "resultatieve" aspect van de perfectumstam.

8 De gebruikswijzen van de indicativus

- 8.1 Zonder ἄν : realis.
- 8.2 Met ἄν : irrealis van heden en verleden

9 De gebruikswijzen van de conjunctivus

- 9.1 Zonder ἄν in de hoofdzin : adhortativus, prohibitivus, dubitativus.
- 9.2 Met ἄν in de bijzin : futuralis, generalis.
- 9.3 Zonder ἄν in de bijzin : finalis.

10 De gebruikswijzen van de optativus

- 10.1 Zonder ἄν in de hoofdzin : vervulbare wens.
- 10.2 Met ἄν in de hoofdzin : potentialis, bescheiden mening of bevel.
- 10.3 Zonder ἄν in de bijzin : obliquus, potentialis, finalis.

11 De infinitivus en infinitivus-constructies

- 11.3 Gesubstantiveerde infinitivi zonder subject.
 11.4 Finaal-consecutieve infinitivus na adiectiva en verba.

12 Het participium en participium-constructies

- 12.3 Het gesubstantiveerde participium.
 12.4 Het participium futurum met finale interpretatie, al dan niet met ὡς.
 12.5 De genitivus absolutus met uitgedrukt subject, met mogelijkheid van temporele, causale, concessieve en conditionele interpretatie.
 12.6 Het complementaire participium bij :
 - de verba sentiendi in de ruimste zin des woords, zoals ὁράω, ἀκούω, πυνθάνομαι, αἰσθάνομαι,
 - verba affectuum zoals χαίρω, ἠδομαι, procesaanduidende ww. zoals ἄρχομαι, παύομαι.
 - de werkwoorden die een wijze van zijn uitdrukken, zoals τυγχάνω, λανθάνω, φαίνομαι.

13 Vraagzinnen

- 13.2 Indirecte vragen : éénledig, meerledig.

14 Bijzinnen

- 14.1 Relatieve bijzinnen. Zie 2.5
 14.2 Oordeelszinnen, ingeleid door ὅτι en ὡς met :
 - optativus obliquus.
 14.3 Temporele bijzinnen met :
 - coniunctivus generalis/iterativus of futuralis met ἄν.
 14.5 Conditionele bijzinnen
 - irrealis.
 - potentialis.
 14.6 Consecutieve bijzinnen, ingeleid door ὥστε, met :
 - alle modi om een feit uit te drukken.

- 14.7 Concessieve bijzinnen.
 14.8 Comparatieve bijzinnen.
 14.9 Finale bijzinnen :
 - finale bijzinnen met coniunctivus en optativus.
 - coniunctivus en optativus na verba timendi en curandi.

15 Negaties.

- 15.1 Het gebruik en de betekenis van οὐ in de hoofd- en bijzinnen.
 15.2 Het gebruik en de betekenis van μή in de hoofd- en bijzinnen.
 15.3 Het gebruik en de betekenis van twee of meer ontkenningen die elkaar opheffen of versterken.

Lectuurfase**2 Functies van de pronomina**

- 2.5 Relatieve aansluiting.

4 Functies van de naamvallen

- 4.2 Genitivus : possessivus, partitivus, separativus, causae, temporis.
 4.3 Dativus : commodi/incommodi, ethicus, auctoris, instrumenti, causae, modi, sociativus, temporis, loci, mensurae.
 4.4 Accusativus : inwendig object, richting, uitgebreidheid.

7 Tempus en aspect

- 7.2 Aspectwaarde van praesensstam : conatief, iteratief.
 Aspectwaarde van aoristusstam : ingressief, perfectief.

11 Infinitivus en infinitivus-constructies

- 11.5 Infinitivus en a.c.i. na πρὶν en ὥστε.
 11.6 N.c.i.

12 Het participium en participium-constructies

12.6 Het complementaire participium bij :

- het werkwoord οἶχομαι.
- de werkwoorden φθάνω en διατελέω.

14 Bijzinnen

14.2 Oordeelszinnen, ingeleid door ὅτι en ὡς met :

- modus, tempus en persoon van de oratio recta.

14.6 Consecutieve bijzinnen, ingeleid door ὥστε, met :

- infinitivus of a.c.i. om het bedoelde gevolg uit te drukken.

Stilistische termen

Overgangsfase - Lectuurfase

alliteratie/assonantie
 anakoloet
 anaphora
 antithese
 asyndeton/polysyndeton
 chiasme
 klimax/antiklimax
 ellips
 eufemisme
 hendiadys
 litotes
 metafoor
 metonymia
 paradox
 personificatie
 pleonasme
 pluralis maiestatis
 retorische vraag
 tautologie

Cultuurhistorische achtergronden

Enkele uitgangspunten :

- De geformuleerde termen beogen niet een strak keurslijf te zijn.
- De termen voor mythologische en historische kennis zijn opgezet met als uitgangspunt de tot nu toe verschenen syllabi voor de eindexamens, maar dit leerplan biedt meer. Bij het vaststellen daarvan speelden argumenten van didactische aard een rol, alsmede overwegingen gebaseerd op intrinsieke waarde.
- Het doel van het onderwijs in cultuurhistorische achtergronden dient te zijn, dat leerlingen een beter inzicht krijgen in de relatie tekst - cultuur, zowel in de onderbouw (met eenvoudige, al dan niet geadapteerde teksten), als in de lectuurfase in de bovenbouw. Bij de behandeling van de receptie, waarvan het zwaartepunt in de lectuurfase zal liggen, is veel van deze kennis onontbeerlijk.
- In de onderbouw ligt de nadruk op het kennismaken met een aantal mythologische verhalen, en op hoofdlijnen in geschiedenis en maatschappij, waaronder ook aandacht voor het dagelijks leven.
- In de overgangsfase (klas 4) ligt de nadruk op filosofische achtergronden en op capita selecta uit kunst en literatuur.

Opbouwfase

1.1 Kennis van een aantal belangrijke mythologische verhalen en sagen

1 Ontstaan van de wereld en de mens: *Ouranos, Gaia, Kronos, Zeus, Prometheus.*

2 De godenfamilie met haar attributen en taken.

3 De volgende sagencycli:

Verhalen rond Herakles: *Eurystheus, Deianeira.*

Verhalen rond Theseus: *Aigeus, Ariadne, Minotauros, Labyrinth, Daidalos.*

Verhalen rond Troje: *Peleus, Thetis, Paris-oordeel, schaking van Helena, Agamemnon, Menelaos, Achilleus, Odysseus, Ajax, Priamos, Hekabe, Hektor, Andromache.*

Mykeense sagenkring: *Agamemnon, Klytaimnestra, Aulis, Iphigeneia, Aigisthos, Elektra, Orestes.*

Verhalen rond Perseus: *Medousa.*

Verhalen rond Orpheus.

1.2 Voornaamste kenmerken van de Griekse godsdienst

Polytheïsme, monotheïsme.

Anthropomorfie.

Relatie goden - helden - mensen.

Offers, tempels, orakels.

Spelen en feesten: *Olympische Spelen, Panathenaien, Eleusinische mysteriën.*

ἄβρις, φθόνος, ἄτη.

Matriarchaat, patriarchaat.

Enkele functies van mythen.

Relatie mythe-godsdienst.

1.3 Enkele aspecten van de Griekse samenleving

Het dagelijks leven: *kleding, wonen, middelen van bestaan, voedsel, opvoeding en onderwijs, begrafenisgebruiken.*

Πόλις, burgerrecht, slavernij.

Toneel: *theaterbouw, tragedie, komedie, Aischylos, Sophokles, Euripides, Aristophanes.*

Hoofdzaken uit Sokrates' leven en denken

1.4 Grote lijn van geschiedenis en maatschappij

1 Grote lijn:

Minoïsche tijd - Mykeense tijd - Doriërs - Donkere Eeuwen - Archaïsche tijd - Perzische Oorlogen - Peloponnesische Oorlog - Alexander de Grote (bijv. aan de hand van een tijdlijn).

2 In detail:

- bij Mykeense tijd: *fortificaties.*

- Homeros: *Schliemann, het schrift.*

- bij Archaïsche tijd: *tyrannie, kolonisatie, muntgeld.*

- bij Perzische Oorlogen: *Ionische opstand, Dareios, Xerxes, Marathon, Thermopylai, Salamis, Plataiai, Herodotos.*

- tussen Perzische Oorlogen en Peloponnesische Oorlog: *Attisch-Delische Zeebond, wederopbouw Athene (Akropolis), Perikles.*

- bij Peloponnesische Oorlog: *Sparta met Peloponnesische Bond, pest in Athene, dood van Perikles, Alkibiades en Siciliaanse expeditie, Thoukydides.*

Overgangsfase – Lectuurfase

2.1 Uitbreiding enkele aspecten van de Griekse samenleving

Aristocratie, oligarchie, democratie.

Omgang tussen klassen en seksen.

Positie van man en vrouw.

2.2 Uitbreiding mythologische kennis

Thebaanse cyclus: *Laios, Iokaste, Oidipous, Teiresias, Antigone, Ismene, Kreon, Eteokles, Polyneikes.*

Iason en de Argonauten: *gulden vlies, Medea.*

2.3 Archeologie en kunst

1 Kreta en Mykene.

2 Bouwkunst: *Dorische, Ionische en Korinthische orde; Olympia, Delphi, Athene met de Akropolis.*

Doorwerking van de Griekse bouwkunst in later tijden.

3 Sculptuur:

Archaïsche, Klassieke en Hellenistische periode: *Pheidias, Polykleitos, Praxiteles, Lysippos.*

De invloed van de Griekse sculptuur in later tijden en de rol van de Romeinen: *enkele voorbeelden van Romeinse kopieën; enkele voorbeelden uit Renaissance, Classicisme en Neoclassicisme.*

4 Keramiek:

Geometrische periode, Korinthisch aardewerk, Attisch zwart- en roodfigurig: *Exekias, Amasis, Brygos-schilder.*

Enige kennis van het bakprocédé en vaasvormen.

Griekse vazen in het land van de Etrusken.

Aanbeveling: *besteed aandacht aan afbeeldingen van mythen en van het dagelijks leven op aardewerk.*

2.4 Filosofische achtergronden

- Kernbegrippen: *ἀρχή, φύσις en νόμος; kosmos.*

- Ionische natuurfilosofen, o.w. *Herakleitos.*

- Zuid-Italië: *Pythagoras, Parmenides.*

- Jongere natuurfilosofen: o.w. *de atomisten.*

- Ontwikkeling van de wetenschap: *bijv. Hippokrates.*

- Sofisten: *Gorgias, Protagoras.*

- Uitgebreidere behandeling van de figuur van Sokrates: *zijn opvattingen over begripsvorming, over ethiek, over ἀρετή en εὐδαιμονία.*

Aanbeveling: *illustreer bovengenoemde stromingen en personen met enkele teksten (in vertaling).*

2.5 Literatuur

Afhankelijk van het programma in de lectuurfase bevelen we aan teksten in vertaling te lezen uit een aantal genres, bijv. een tragedie of komedie; een dialoog van Plato (Charmides, Hippias Minor) en/of gedeelten uit Symposium en/of Phaidon; passages uit Ilias en/of Odyssee; passages uit Herodotos.

Aan de hand van teksten in vertaling kunnen leerlingen zich oefenen in extensief lezen, en het maken van essayvragen en leesverslagen.